

Vogelnieuws uit Vlaanderen: winter 2008-2009

Bird News Flanders, winter 2008-2009

Nouvelles ornithologiques de Flandre, hiver 2008-2009

DIRK SYMENS, STIJN BAETEN, BENNY COTTELE, GERALD DRIESENS, WOUTER FAVEYTS, SIMON FEYS, JOOST MERTENS, GEERT VAN DEN HEUVEL EN NICOLAS VANERMEN

Abstract / Résumé: www.natuurpunt.be/oriolus

Weersomstandigheden

December was zonnig, en dat was vooral te merken in de week tussen Kerstmis en Nieuwjaar. Ook was de maand droog en de gemiddelde temperaturen lagen gevoelig onder de normale waarden waardoor het een echt koude maand werd.

Het zonnige resultaat was vooral merkbaar op 7, 13 en 19.12 en in de periode van 26 t/m 30.12. De beperkte neerslag viel in de 1e en 2e decade: minstens 10 l/m² in 24 u op 9 dagen, met name gemeten op 2, 4 en 5.12 in meerdere stations. In de nacht van 2 op 3.12 kreeg men in West-Vlaanderen af te rekenen met ijsel. Er lag 15-20 cm op de Ardense hoogten waar de sneeuwlaag bleef liggen tot de 18e. De temperaturen waren het zachtst in de periode van 18 tot 23.12: 7,5-11,5 °C in het westen en centrum van het land, 5-10 °C in de kempen en 4-7 °C op de Ardense hoogten. Vanaf 26.12 doken de maxima ruim onder normaal om tot het jaareinde te blijven flirten met het vriespunt. Hierdoor was 29.12 op verschillende plaatsen in Vlaanderen een echte ijsdag. De hoogste minimumtemperaturen werden op 21 en 22.12 genoteerd: aan de kust en in het binnenland 8-9 °C, in Kleine Brogel 8,4-8 °C en op de Ardense hoogten: 4,7 °C op 21.12 en 5 °C op 22.12.

De wind was in grote lijnen in te delen als volgt: van 1 tot 12.12 een zuidwest- tot westenwind (de 2e, 4e, 5e waren er rukwinden van 35 tot 55 km/u in het binnenland), van 13 tot 16.12 een noordoost- tot zuidoostenwind en van 17 tot 24.12 terug zuidwest tot west. Vanaf 25.12 kwam de noordoostenwind aanwaaien waardoor de winterkou de kans kreeg om onze maritieme gewesten met continentaal winterweer te overspoelen.

Januari was wat het totaal aantal uren zonneshijns betreft, zeker niet te beklaagen. De totale neerslag was normaal tot iets minder dan normaal. Het was een zeer koude wintermaand. Na het strenge

winterweer van januari 1997 kregen we eindelijk nog eens een echte koudegolf en meerdere nachtminima beneden de -10 °C in heel het land. De sneeuwpret bleef niettemin beperkt. We moesten het globaal een 10-tal dagen zonder zon stellen en een 9-tal dagen met weinig zon. De overige dagen scheen ze vriendelijk tot luimig maar aangenaam, maar het bleef koud. De neerslag zorgde van 4 op 5.01 onder de vorm van sneeuw voor verkeersproblemen maar gaf vooral het startschot van een koudegolf die ons winterweer voorschotelde tot 11.01. Meer dan 4 tot 6 cm viel er echter niet. De enige regenneerslag van de maand viel op 22 en 23.01 met meer dan 20 l/m².

Tijdens de koudegolf van 5 tot 10.01 noteerde men soms zeer lage maxima tot -10 °C.

Van 17 tot 20.01 kregen we de hoogste maxima in Vlaanderen: 7 °C tot 10 °C, met op de Ardense hoogten: 6 tot 7 °C op de 19e. De minimumtemperaturen bereikten van 5 tot 10.01 waarden tot -21 °C (In Elsenborn werd -21,4 °C als minimum gemeten). Vanaf 13.01 was er amper of geen nachtvorst meer, behalve op het einde van de maand toen het kwik nog eens onder 0 °C dook. De wind waaide ca. 18 dagen uit noordoost tot zuidoost. De zuidwestenwind overheerste de periodes 12 tot 14.01 en 17 tot 24.01. Op 12, 17, 19 en 23.01 werden in het binnenland rukwinden tussen de 60 en 70 km/u gemeten.

Februari profileerde zich als zeer somber met ruim voldoende neerslag en een normaal maandgemiddelde qua luchttemperatuur. De zon slaagde er bijna in om zich een recordaantal uren achter de wolken te verstoppen. Amper 4 dagen was er enige vorm van zonneshijn. De sneeuw bracht nog maar eens wat wintersfeer in Vlaanderen op 2 en 3.02 en de laatste vlokjes vielen rond de 12e. In de Hoge Ardennen was er deze maand toch nog gelegenheid voor sneeuwpret want daar was nog sneeuw aanwezig tot 26.02.

Echte winterdagen bleven beperkt tot een 5-tal dagen waarbij het kwik overdag onder het vriespunt bleef, met name in de Ardennen. Enkel de 1e lag de temperatuur in Vlaanderen slechts juist boven het vriespunt. Vanaf 10.02 schommelden de maxima tussen 10 en 15 °C. In Vlaanderen hadden we enkele dagen met lichte vorst. In Limburg kwam het wel tot matige vorst op een 2-tal dagen: -5 à -6 °C op de 15e en de 19e. Op de Ardense hoogten noteerde men 5 x matige vorst met op de 15e plaatselijk zelfs strenge vorst. De hoogste minima in Vlaanderen noteerden we op 17.02 en van 26 tot 28.02: 4 °C tot 6 °C.

De windrichting was gedurende een 8-tal dagen noordoost tot zuidoost, een paar dagen zuid en een 18-tal dagen noordwest tot zuidwest. Er waren enkel rukwinden van betekenis op 9 en 10.02.

Opgesteld door Werkgroep Weerkunde,
info: www.weerkunde.be
(Gianni Vermote).

Waarnemingen

Het volgende overzicht bevat de meest interessante ornithologische waarnemingen in Vlaanderen van de winter 2008-2009.

Waarnemingen die aan homologatie onderworpen zijn dienen nog te worden onderzocht door het Belgisch Avifaunistisch Homologatiecomité; deze zijn met 'BAHC' aangeduid.

Dit periodiek overzicht is een Natuurpunt-project in samenwerking met de waarnemingsite www.waarnemingen.be en de trektelsite www.trektellen.nl en wordt tevens samengesteld op basis van ingezonden meldingen van individuele waarnemers en regio-coördinatoren en van gegevens uit regionale tijdschriften en websites.

Alle waarnemers die de moeite namen gegevens in te zenden worden hartelijk bedankt.

Eveneens een woordje van dank aan Walter Belis voor het schrijven van de 'résumé' en aan Gianni Vermote voor het verwerken van de weergegevens.

DUIKERS en FUTEN

De grootste aantallen **Roodkeelduikers** *Gavia stellata* werden telkens op de Noordzee gezien: op 18 dec 50 ex. vanaf het onderzoeksschip "De Zeeleeuw" en op 8 feb 35 ex. tijdens een "Ostend Pelagic". Er was slechts één binnenlandwaarneming: 2 ex. op 9 jan overvliegend te Lokeren-Molsbroek. Ook de hoogste aantallen **ongedetermineerde duikers** *Gavia spec.* werden vanaf "De Zeeleeuw" geteld: telkens 14 ex. op 18 en 19 dec.

Kustwaarnemingen van **Parelduikers** *Gavia arctica* waren er eveneens vanaf "De Zeeleeuw" op 16 en 19 dec (telkens 1 ex.), op 22 dec te Koksijde-Noordzee 2 ex., met aldaar 1 ex. op 8 feb en tenslotte op 22 feb te Oostende-Noordzee eveneens 1 ex. In het binnenland pleisterde een 1stewinter te Meer-De Mosten van 26 t/m 28 dec.

Te Zeebrugge-Achterhaven werd een **Ijsduiker** *Gavia immer* gezien op 3, 7, 28 en 29 dec en de 1stewinter aanwezig te Vilvoorde vanaf 25 nov werd daar het laatst gezien op 1 dec.

Spectaculair was de ontdekking van een **Dikbekfuut** *Podilymbus podiceps* (BAHC) te Kluzen-Spaarbekken op 5 jan. De vogel bleef ter plaatse t/m 11 jan en betreft de eerste Belgische waarneming.

Buiten de zeekust werden de hoogste aantallen **Futen** *Podiceps cristatus* gezien aan de Beneden Schelde te Doel-Doeldok met aldaar max. 150 ex. op 25 dec.

Er werden enkel solitaire **Roodhalsfuten** *Podiceps grisegena* gezien aan de kust te De Panne, Koksijde en Zeebrugge.

Kuifduikers *Podiceps auritus* waren aanwe-

Ijsduiker *Gavia immer*. 1stewinter. 1 dec 2008, Vilvoorde (VI B) (Foto: Bill Brooks)

Parelduiker *Gavia arctica*. 1stewinter. 27 dec 2008, Hoogstraten/Meer (A) (Foto: Glenn Vermeersch)

Dikbekfuut. *Podilymbus podiceps*. 6 jan 2009, Kluzen (O) (Foto: Johan Buckens)

zig te Zeebrugge-Achterhaven van 2 t/m 20 dec met aldaar 3 ex. op 7 dec, te Uitkerke-Uitkerkse Polder van 4 t/m 12 dec, te De Panne-Noordzee op 6 dec, te Broechem op 23 dec, te Heist-Baai op 3 jan, te Verrebroek-Verrebroekdok op 3 jan, te Ruisbroek-Kanaalzone op 11 feb en te Doel-Doeldok op 15 en 22 feb.

ZEEVOGELS en AALSCHOLVERS

Het grootste aantal **Noordse Stormvogels** *Fulmarus glacialis* betrof 19 ex. tijdens een "Ostend Pelagic" op 22 feb.

Het enige dagaantal van > 100 **Jan-van-Genten** *Sula bassana* was 134 ex. op 15 feb langs Koksijde.

Te Gent-Muide pleisterde op 28 feb een 1stewinter **Grote Aalscholver** *Phalacrocorax carbo carbo* (BAHC).

Een **Kuifaalscholver** *Phalacrocorax aristotelis* was van 7 dec t/m 7 jan aanwezig te Oostende-Spuikom met mogelijk dezelfde vogel op 17 jan te Oostende-strand. In het binnenland pleisterde 1 ex. op 18 jan te Wintam.

REIGERS en OOIEVAARS

Op een 50-tal verschillende plaatsen in Vlaanderen werden **Roerdompen** *Botaurus stellaris* gezien met waarnemingen van meerdere vogels te Zonhoven-Wijvenheide met max. 5 ex. op 11 feb, te Harelbeke-De Gavers met 3 ex. van 12 jan tot 22 feb, te Sint-Agatha-Rode/Grootbroek met max. 4 ex. op 7 dec, te Muizen-Mechels Broek met max. 4 ex. op 4 jan en te Antwerpen/Oorderen-Rangeerstation en De Kuifeend met max. 3 ex. op 28 jan.

Van de "verwilderde" Oostkust-populatie **Kwakken** *Nycticorax nycticorax* werden max. 10 ex. geteld te Knokke-Nieuwe Vrede op 27 dec. Verder werd een juv. opgemerkt in een tuin te Lier op 5 dec.

In tegenstelling tot vorige winter werden slechts 2 **Koereigers** *Bubulcus ibis* waarge-

nomen te Woumen-De Blankaart/Rhillebroeken en omgeving van 11 dec tot 13 jan. Verder pleisterde telkens 1 ex. te Tienen op 3 jan, te Heusden-Zolder/Albertkanaal op 23 jan, te Wichelen-Kalkense Meersen op 16 feb en gedurende de ganse periode december te Berlare/Uitbergen.

In West-Vlaanderen waren **Kleine Zilverreigers** *Egretta garzetta* tijdens de winterperiode nog steeds een normale verschijning met de volgende maxima op de verschillende slaappleaatsen: Oedelem-Twaalfhoek (41 ex.), Zeebrugge-Smientenweiden (20 ex.), Sijsele-Ryckvelde (15 ex.), Nieuwpoort (12 ex.), Assebroek-Loweiden (10 ex.) en Stuivekenskerke-Viconiakleiputen (8 ex.). De slaappleaats aan Het Zwin te Knokke was verhuisd naar Nederlands grondgebied. Overdag werden de grootste aantallen aan de kust genoteerd in de IJzervallei te Woumen-De Blankaart en omgeving op 26 dec met 7 ex. en te Dudzele-Achterhaven op 18 jan met 6 ex. Traditioneel zijn ook de waarnemingen van deze soort in het gebied van de Beneden Schelde met max. 8 ex. te Kieldrecht-Puttenplas op 1 feb. Andere binnenlandwaarnemingen gebeurden op de volgende plaatsen, telkens met vermelding van het dagmaximum indien > 1 ex.: Assenede, Bassevelde, Berlare, Bellem, Belsele (2), Bocholt, Boekhoute, Bornem, Deinze (2), Duffel (3), Eeklo, Evergem, Geraardsbergen, Hamme, Heffen, Kalmthout (2), Kaprijke (2), Knesselare, Kruishoutem, Laarne, Lembeke (2), Lommel, Mariakerke, Middelburg, Mol, Muizen, Nazareth (3), Nevele, Oostwinkel, Sint-Laureins (2), Stekene (3), Waarschoot, Waasmunster, Watervliet, Wichelen, Wuustwezel, Zomergem en Zonhoven (6). Van december t/m maart werden **Grote Zilverreigers** *Casmerodius albus* genoteerd in niet minder dan 165 verschillende gemeenten (zie kaart 1) met max. 31 ex. te Zonhoven-Wijvenheide op 23 dec en 26 ex.

te Mol-Put Stroobants op 6 feb. Verder werden in deze periode ook nog aanzienlijke aantallen waargenomen te Herk-de-Stad-Schulensbroek met max 12 ex. op 19 jan, te Sint-Agatha-Rode-Grootbroek met max. 13 ex. op 14 dec en te Heusden-Zolder-Rode Vijvers met max. 17 ex. op 31 jan.

Opmerkelijk was de winterwaarneming van een pleisterende **Zwarte Ooievaar** *Ciconia nigra* te Nieuwkerke-Breemeersen op 29 en 30 jan.

Net zoals vorige winter waren er veel winterwaarnemingen van **Ooievaars** *Ciconia ciconia* waaronder een opvallende groep van 18 ex. te Lokeren op 7 en 8 jan.

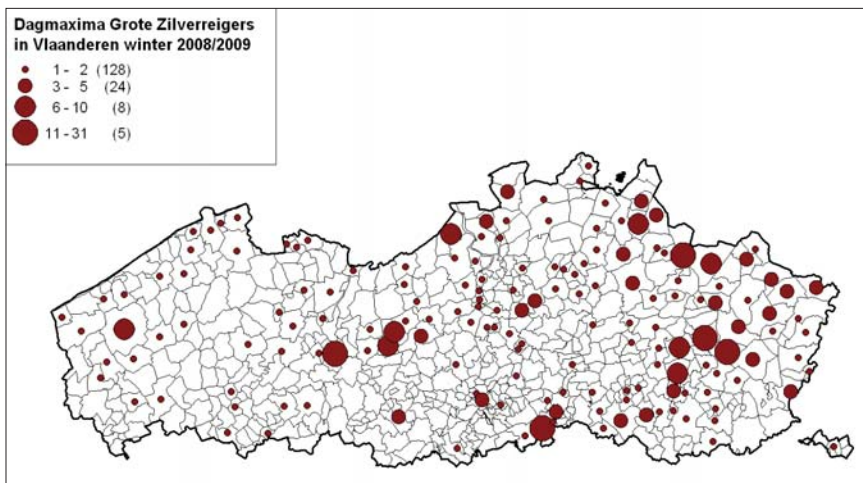
ZWANEN, GANZEN en EENDEN

In de Maasvallei te Boorseme overwinterde een grote groep **Knobbelzwanen** *Cygnus olor* met max. 152 ex. op 18 jan.

Op 3 jan werd te Herk-de-Stad-Schulensbroek 1 ad. **Groenlandse Kolgans** *Anser a. flavirostris* (BAHC) gezien.

Binnenlandwaarnemingen van **Kleine Rietgans** *Anser brachyrhynchus* werden op de volgende 19 plaatsen verricht: te Kortrijk op 7 dec 9 ex. naar ZW, te Nazareth op 2 jan 14 ex. naar N, te Lokeren op 8 dec en 11 jan resp. 11 en 5 ex., te Berlare op 3 jan 4 ex., te Boekhoute op 11, 21 en 25 jan, te Bassevelde op 16 en 17 jan, te Sint-Jan-in-Eremo van 1 t/m 10 jan, te Assenede op 25 jan en 14 maa resp. 1 ex. en 72 ex. naar NO, te Merelbeke op 15 jan 92 ex., te Sint-Gillis-Waas op 3 feb 2 ex., te Doel-Doelpolder op 3 jan 9 ex., te Kieldrecht-Oude Arenbergpolder op 22 en 24 jan, te Verrebroek-Drijdyck op 28 feb, te Wuustwezel-Wezelse Heide van 5 t/m 7 feb, te Sint-Lenaarts/Rijkevorsel van 28 dec t/m 24 feb geregeld 1 à 2 ex. met 3 ex. van 15 t/m 22 feb en 4 ex. op 1 jan, te Hoogstraten/Meerle op 30 dec 2 ex., te Muizen-Mechels Broek op 24 feb, te Kapelle-op-den-Bos/Nieuwenrode op 11 jan 4 ex., te Maaseik van 18 t/m 27 jan en op 15 en 27 feb. Het laatste ex. werd gezien op 21 maa in de Uitkerkse Polder.

Solitaire **Dwergganzen** *Anser erythropus* (BAHC) werden genoteerd tussen grote groepen overwinterende ganzen op 13 dec te Meetkerke-Lage Moere, op 1 jan in de Uitkerkse Polder en te Kieldrecht-Nieuwe Arenbergpolder, op 3 jan te Sint-Lenaarts (ad.) en op 27 jan, 21 en 22 feb en 8 maa te Woumen-IJzervallei (ad.). Opmerkelijk was de waarneming van 5 ex. op 20 feb te Blankenberge-Uitkerkse Polder. Buiten de traditionele ganzenoverwinteringsplaatsen werden ook nog de volgende vogels gezien van dubieuze oorsprong: van 13 dec t/m 16 maa te Liedekerke geregeld 1 à 2 ex., op 9 feb te Lochristi/Zaffelare 1 ongeringd ad., op

Kaart 1: Dagmaxima Grote Zilverreiger *Casmerodius albus* winter 2008/2009

Toename van zwanen en ganzen door het strenge winterweer rond de jaarwisseling

Door het strenge winterweer van 26 dec t/m 12 jan verschenen grotere aantallen Kleine Zwanen *Cygnus columbianus bewickii*, Wilde Zwanen *Cygnus cygnus*, Toendrarietganzen *Anser fabalis rossicus*, Kolganzen *Anser albifrons* en Brandganzen *Branta leucopsis* in Vlaanderen dan tijdens een doorsnee-winter.

De toename van **Kleine Zwanen** viel vooral op in de grensstreek in het noorden van de provincies Antwerpen en Limburg (zie kaart 2) met aldaar de volgende maxima: Kalmthout (3), Brecht/Sint-Lenaarts (10), Minderhout (4), Weelde (46), Arendonk (5), Mol (10), Lommel (18) en Neerpelt (3). Ook tijdens de vorige winters verschenen op enkele van voormelde plaatsen reeds overwintelaars en hopelijk is dit een blijvende en misschien wel toenemende trend aldaar. In West-Vlaanderen werden de hoogste aantallen gezien in de IJzervallei met max. 71 ex. te Lo-Reninge op 1 en 4 feb en 54 ex. te Diksmuide/Woumen op 26 dec. Aan de oostkust daarentegen werden slechts weinig pleisteraars gezien en de hoogste aantallen aldaar betroffen dan ook overvliegende vogels: 31 ex. over Damme op 21 feb en 27 ex. over Zeebrugge-De Fonteintjes op 22 feb. Traditioneel waren de hoogste aantallen aanwezig in de Oost-Vlaamse polders met max. 332 ex. te Sint-Margriete op 22 dec. Ook aan de Beneden Schelde verschenen weer pleisteraars op meerdere plaatsen en dit te Doel-Doelpolderweiden, Kieldrecht-Nieuwe Arenbergpolder, Kollo/Melsele-Groot Rietveld en Antwerpen L.O.-Blokkeerdijk doch de aantallen in deze gebieden bleven beperkt tot max. 2 ex. In Limburg werden de hoogste aantallen geteld te Dilsen-Stokkem met max. 25 ex. op 1 jan en te Bree met max. 25 ex. op 20 en 27 dec. Net zoals tijdens de vorige 2 winters was de soort ook weer aanwezig in Vlaams-Brabant in de Dijlevallei met 5 ad. van 29 nov t/m 14 dec.

Wilde Zwanen *Cygnus cygnus*. 10 jan 2009, Walem (A) (Foto: Leo Janssen)

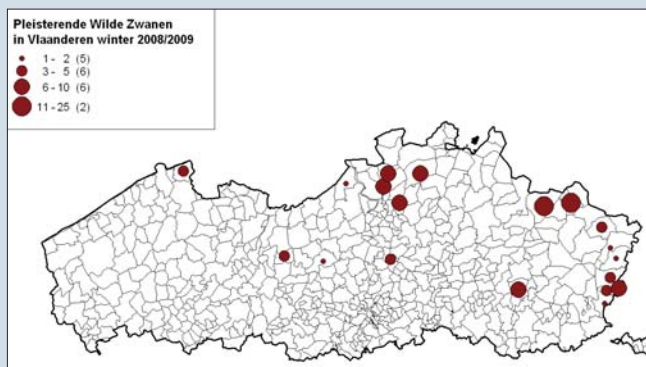
Op 19 verschillende plaatsen pleisterden in totaal ca. 80 **Wilde Zwanen** (zie kaart 3). Langdurige pleisteraars waren aanwezig te Wijnegem/Ekeren/Hoevenen van 10 jan t/m 22 feb 6 ad., te Brecht/Sint-Lenaarts van 25 nov t/m 26 feb met max. 8 ad. van 10 t/m 18 feb, te Herk-de-Stad-Schulensbroek van 31 dec t/m 10 maa met max. 4 ad. + 4 juv. van 28 jan t/m 8 maa, te Lommel/Neerpelt van 30 dec t/m 8 feb met max. 21 ex. op 11 jan, te Bree van 29 nov t/m 4 jan met max. 3 ex. op 21 dec, te Boorse van 11 t/m 21 jan met max. 9 ex. op 18 jan en te Dilsen-Stokkem van 14 dec t/m 1 jan 2 ad. Daarnaast werden ook nog meerdere overtrekkende ex. geteld en dit op de volgende plaatsen met vermelding van het aantal: Hamme (4), Kalmthout (5), Kruikebeke (1), Mariakerke (1), Moerbeke (1), Neerpelt (25), Retie (5), Sint-Amands (2) en Wuustwezel (2).

De toename van **Toendrarietganzen** was vooral merkbaar door het opschuiven van

groepen naar het zuiden van de provincie Antwerpen en naar Vlaams-Brabant. Zo werden voor Vlaams-Brabant recordgroepen gezien van max. 279 ex. te Kapelle-opden-Bos/Nieuwenrode op 1 jan en max. 320 ex. te Zemst/Laar op 19 jan. In de Antwerpse Kempen waren de hoogste aantallen aanwezig te Sint-Lenaarts/Rijkevorsel met max. 1.100 ex. op 15 feb en te Wuustwezel-Wezelse Heide met max. 458 ex. op 7 feb. Ook te Hoogstraten/Meerle werden enkele malen hoge aantallen gezien met max. 1.400 ex. op 31 dec. Het gebied te Hoogstraten/Meerle gelegen tegen de Nederlandse grens behoort nog net tot het overwinteringsgebied van een vaste wintergroep Toendrarietganzen te Chaam in Noord-Brabant (NL). In de Oost-Vlaamse polders werden max. 1.500 ex. geteld te Sint-Margriete op 22 dec en in de Maasvallei werd het max. van 1.077 ex. geteld tijdens de watervogeltelling van 13/14 dec.

Kaart 2: pleisterende Kleine Zwanen *Cygnus columbianus bewickii* winter 2008/2009

Kaart 3: pleisterende Wilde Zwanen *Cygnus cygnus* winter 2008/2009

Net zoals de Toendrarietganzen schoven ook veel **Kolganzen** meer zuidelijk op in de provincie Antwerpen tot zelfs in Vlaams-Brabant met aldaar als grootste groepen 700 ex. te Willebroek op 11 jan, 310 ex. te Heffen op 21 jan en 210 ex. te Zemst op 17 jan.

De toename van Kolganzen was ook merkbaar in de Oost-Vlaamse polders en in de Maasvallei met o.a. 14.945 ex. te Assenede/Boekhoute/Bassevelde/Water-vliet op 17 jan en 10.286 ex. in de ganse Maasvallei tijdens de watervogeltelling van 14/15 feb. In de Antwerpse Kempen overwinterden de hoogste aantallen in het

grensgebied te Chaam (NL)-Hoogstraten/Meerle met max. 1.100 ex. op Belgisch grondgebied op 30 dec en te Sint-Lenaarts/Rijkevorsel met max. 800 ex. op 16 en 21 feb. Tijdens de 3de decade van maart waren nog grote groepen aanwezig in de kustpolders met 500 ex. in de Uitkerkse Polder op 21 maa, aan de Beneden Schelde met 385 ex. te Doel-Doelpolder op 21 maa en 460 ex. te Zandvliet op 22 maa en in de Maasvallei met 240 ex. te Dilsen-Stokkem op 27 maa.

Op tal van plaatsen pleisterden ook grotere groepen **Brandganzen** *Branta leucopsis* met aan de Beneden Schelde max. 750 ex. te

Doel-Doelpolderweiden op 29 jan en in de Antwerpse Kempen max. 103 ex. tussen overwinterende Kol- en Toendrarietganzen te Sint-Lenaarts op 4 jan. Ook op plaatsen waar in de zomerperiode Brandganzen aanwezig zijn verschenen hogere winteraantallen met in het Gentse max. 1.200 ex. te Gent-Bourgoyen op 7 feb, te Mechelen-Mechels Broek max. 290 ex. op 11 jan, te Herk-de-Stad-Schulensbroek max. 250 ex. op 28 feb en in de Maasvallei te Kinrooi/Geistingen-Houbenhof max. 900 ex. op 14 jan.

12 maa te Bree 1 ad. en op 27 maa te Welle-Wellemeersen 1 ex.

Aan de kust werden max. 1.569 **Grauwe Ganzen** *Anser anser* geteld op 14 dec te Dudzele-Achterhaven en 1.068 overvliegend te Knokke-Het Zwin op 14 feb, in de Oost-Vlaamse polders max. 1.400 ex. te Sint-Jan-in-Eremo op 13 dec en in Maasvallei max. 3.763 ex. tijdens de watervogeltelling op 13/14 dec.

Sneeuwganzen *Anser caerulescens* (BAHC) werden waargenomen op 7 en 17 dec te Zeebrugge 1 ad. witte fase, op 14 dec te Kieldrecht-Nieuwe Arenbergpolder 1 ad. blauwe fase, van 15 t/m 17 jan in de Uitkerkse Polder 1 ad. witte fase en op 14, 15 en 21 feb te Sint-Margriete 1 ad. witte fase dat op 18 feb aanwezig was te Sint-Jan-in-Eremo.

Zeer interessant was de waarneming van een groep van 94 **Rotganzen** *Branta bernicla* aan de Beneden Schelde te Zandvliet op 6 dec. Elders in het binnenland waren er waarnemingen te Wondelgem op 29 dec, te

Gent-Bourgoyen op 10 dec 5 ex., te Doel-Doelpolder op 2 dec en te Herk-de-Stad-Schulensbroek op 20 dec 1 ad.

Op 31 dec pleisterden 3 **Witbuikrotganzen** *Branta b. hrota* (BAHC) op het strand te Raversijde.

Adulte **Roodhalsganzen** *Branta ruficollis* (BAHC) in het gezelschap van grote groepen overwinterende ganzen werden waargenomen op 12 en 15 jan in de Uitkerkse Polder, van 14 jan tot in mei in de Maasvallei te Boorseme/Kinrooi-Geistingen/Maaseik-Aldeneik en van 22 jan t/m 1 feb te Kieldrecht. Daarnaast werden ook nog losse individuen gezien op 31 dec te Meer 1 ex. rondvliegend, op 12 feb te Bossuit en van 26 t/m 29 maa te Merksplas 1 ex. met rode ring.

Aan de kust werden de hoogste concentraties **Smienten** *Anas penelope* geteld te Diksmuide-Ijzervallei met 5.000 ex. op 4 jan en in de Uitkerkse Polder met max. 4.326 ex. op 15 maa. Elders werden grote aantallen geteld te Berlare/Nieuwdonk met 2.200 ex.

op 4 jan en aan de Beneden Schelde met op 11 jan max. 2.000 ex. te Doel-Doeldok en 1.500 ex. te Zandvliet.

Op 7 en 9 jan werden te Heffen niet minder dan 1.000 **Krakeenden** *Anas strepera* geteld. Hoge aantallen **Wintertalingen** *Anas crecca* waren aanwezig te Dudzele-Achterhaven met 1.402 ex. op 14 dec en te Rumst/Terhagen op de Rupel met 1.600 ex. op 2 jan.

Krooneenden *Netta rufina* werden gezien in 24 verschillende gemeenten (zie kaart 4) met max. 3 ♂♂ + 3 ♀♀ te Dilsen-Stokkem/Rotem-Bichterweerd op 10 dec.

De hoogste aantallen **Tafeleenden** *Aythya ferina* werden geteld in de omgeving van Mechelen en dit te Walem-Grote Vijver met max. 1.924 ex. op 4 jan, te Zemst-Egelegemvijver met max. 1.481 ex. op 5 feb en te Willebroek-De Bocht met max. 1.300 ex. op 10 jan.

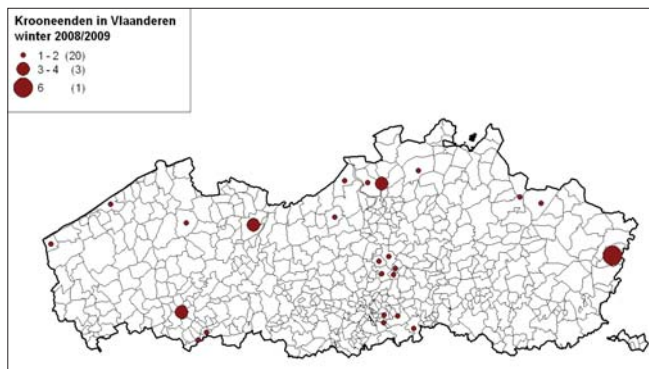
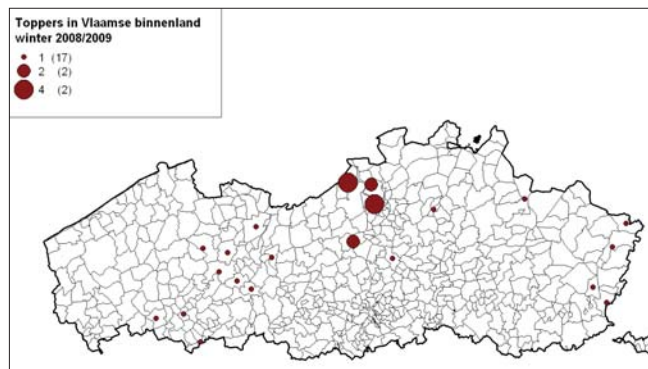
Witoogeenden *Aythya nyroca* overwinterden te Harelbeke-De Gavers met in totaal 2 ♂♂ + 1 ♀, te Waasmunster-Hamputten van 19 dec t/m 14 maa 1 ♂ en te Duffel/Rumst van 13 dec t/m 24 jan 1 ♀ dat van 31 jan t/m 7 feb aanwezig was te Walem-Grote Vijver. Elders waren er waarnemingen te Knokke-Het Zwin op 30 dec 1 ♂, te Sint-Andries op 27 dec, te Gullegem op 31 dec 1 ♂, te Bossuit op 31 dec en van 9 t/m 17 jan 1 ♂, te Berchem (O.Vl.) op 10 jan, te Dendermonde van 6 t/m 18 jan 1 ♂, te Duffel op 14 feb 1 ♀, te Muizen-Mechels Broek op 1 feb 1 ♂ en te Westerlo op 4 jan 1 ♀.

Hoge aantallen **Kuifeenden** *Aythya fuligula* werden genoteerd te Gent/Oostakker met max. 5.000 ex. op 9 jan, te Antwerpen/Oorderen met max. 2.081 ex. op 24 jan, te Ekeren met max. 1.014 ex. op 18 jan, te Mechelen-Mechels Broek met max. 1.131 ex. op 3 jan en te Wintam-Kanaalzone met max. 920 ex. op 31 dec.

Aan de kust werden max. 23 **Toppers** *Aythya marila* geteld te Raversijde op 24 jan

Roodhalsgans *Branta ruficollis*. ad. 20 feb 2009, Kinrooi/Geistingen (L) (Foto: Jan Geens)

Kaart 4: Krooneend *Netta rufina* winter 2008/2009Kaart 5: Topper *Aythya marila* Vlaamse binnenland winter 2008/2009

en in het binnenland werden waarnemingen verricht op 21 plaatsen (zie kaart 5).

Eiders *Somateria mollissima* waren aanwezig te Mol/Rauw van 7 t/m 10 dec 1 ad. ♂ en te Kinrooi/Kessenich van 8 dec tot in mei een 1stewinter ♂.

Aan de kust werden **Ijseenden** *Clangula hyemalis* gezien op 23 dec te Koksijde/Sint-Idesbald 1 ad. ♂ + 1 ad. ♀ en op 5 feb te Oostduinkerke 1 ad. ♂ + 2 ♀♀.

Aan de kust pleisterden max. 150 **Grote Zee-eenden** *Melanitta fusca* te Oostduinkerke op 5 feb. In het binnenland was de soort aanwezig Ekeren-Bospolder op 30 dec 2 ♂♂, te Broechem van 5 t/m 24 dec 3 ♀-kleed waarvan 2 ex. tot 25 dec en te Lille op 25 en 26 dec een 1stewinter ♂.

Aantallen van > 50 **Brilduikers** *Bucephala clangula* waren aanwezig te Oostende-Spuikom met max. 60 ex. op 6 jan en in de Maasvallei met max. 95 ex. op de Maas op 17/18 jan te Dilsen-Stokkem/Maaseik tijdens de watervogeltelling van 17/18 jan en 65 ex. op de grindgaten te Maaseik/Aldeneik op 15 feb.

Door het strenge winterweer in januari droomden velen onder ons van 100-den zaagbekken doch het winterweer in Vlaanderen was veel strenger dan in het noorden van Nederland waardoor het IJsselmeer niet dichtvroor en dit schouwspel uitbleef, zoals blijkt uit ondervermelde aantallen.

Het hoogste aantal **Nonnetjes** *Mergus albellus* werd geteld te Kieldrecht-Puttenplas met 39 ex. op 18 feb. Daarnaast werden maxima van minstens 15 ex. geteld op de volgende plaatsen: Verrebroek-Verrebroekse plassen (15), Doel-Doeldok (28), Kieldrecht-havenvlakte (15), Antwerpen-Hooge Maey (16), Brecht-Hoofsweer (19) en Dilsen-Stokkem (18).

Het hoogste aantal **Grote Zaagbekken** *Mergus merganser* werd geteld in de Netevallei te Lier met max. 62 ex. op 21 feb.

Middelste Zaagbekken *Mergus serrator* werden gezien in het binnenland te

Woumen-Spaarbekken op 6 dec 1 ♂, te Antwerpen L.O.-Blokkeerdijk op 11 feb 1 ♀, te Antwerpen-Kanaaldok B3 op 31 dec, te Lier-Anderstad op 14 feb 3 ♀♀ overvliegend, te Mechelen-Zennegat op 12 dec 1 ♀ met dezelfde vogel op 12 en 13 dec te Walem-Grote Vijver en te Retie-Prinsenveld op 23 feb 1 ♀.

ROOFVOGELS

Een nagekomen najaarswaarneming die nog het vermelden waard is betreft een uitzonderlijk late waarneming van een juveniele **Wespendief** *Pernis apivorus* op 1 nov te Harelbeke-De Gavers.

Op 10 jan was er een uitzonderlijke wintermelding van een **Zwarte Wouw** *Milvus migrans* te Londerzeel.

In de periode 1 dec-20 feb waren er winterwaarnemingen van **Rode Wouw** *Milvus milvus* op 4 dec te Gingelom/Jeuk en Neerijse, op 6 dec te Sint-Huibrechts-Lille, op 8-10 dec een pleisterend ex. te Dranouter en Kemmel, op 13 dec te Postel, op 16 dec te Zuienkerke, op 17 dec te Sint-Pieters-Brugge, op 22 dec te Dudzele, op 2 jan te Brustem, op 4 jan te Weelde, op 10 jan te Knokke 1 ad., op 11 jan te Oostende, Snaaskerke en Lummen, op 12 jan te Sint-Truiden, Lier en Zeebrugge, op 15 jan te De Panne, op 17 jan te Meise/Zellik en Geistingen-Houbenhof, op 18 jan te Zandhoven, op 19 jan te Hertsberge, Sint-Denijs-Westrem en Erpe-Mere, op 20 jan te Nijlen, op 25 jan te Emblem, op 31 jan te Booischot en Bekkevoort, op 5 feb te Retie en Wetteren, op 6 feb te Kwaadmechelen, op 8 feb te Woumen, Lommel en Mol, op 14 feb te Zonhoven, Watervliet en Kampenhout, op 14 feb te Poederlee 2 ex., op 15 feb te Brecht, Arendonk en Oplabbeek en op 16 feb te Essen. Vanaf eind februari kwam de voorjaarstrek van deze soort goed op gang; deze wordt besproken in het voorjaarsoverzicht.

Er werden drie overwinterende vogels genoteerd die geruime tijd ter plaatse bleven: te Sint-Margriete/Lembeke/Bassevelde/

Watervliet/Sint-Jan-in-Eremo in de periode 30 dec-14 feb, te Zottegem/Oosterzele in de periode 12 jan-12 maa en te Houwaart/Nieuwrode in de periode 24 jan-18 feb. Met drie overwinterende exemplaren en daarnaast nog 41 losse waarnemingen (waarbij het vermoedelijk in een aantal gevallen weliswaar om dezelfde vogels ging) was de winter 2008-2009 met zeer ruime voorsprong de beste winter sinds de winter 1986-1987 voor deze soort! De vorige goede winter voor deze soort was 2002-2003, met in totaal 12 ex.

Zeearenden *Haliaeetus albicilla* (BAHC) werden enkel genoteerd op 4 jan te Brecht-Groot Schietveld 1 ad. en op 25 jan te Merksplas 1 ad. De soort blijft daarmee een erg zeldzame en onregelmatige wintergast in Vlaanderen, ondanks steeds toenemende populaties ten noorden van ons.

Bruine Kiekendieven *Circus aeruginosus* werden opgemerkt op 2 dec te Torhout, op 3 dec te Damme, op 8 dec te Vilvoorde, op 10 dec te Dilsen-Stokkem, op 14 dec te Heist/Zeebrugge, op 14 en 22 dec en 1 feb te Eke, op 15 dec te Linter, op 25 dec te Oudenburg 2 ex., op 31 dec en 3 en 9 jan te Lier-Anderstad, op 5 jan te Dilsen-Stokkem, op 10 jan te Kruike, op 11 en 25 jan te Genk-De Maten, op 12 jan te Lebbeke, op 14 jan te Glabbeek, op 17 jan te Destelbergen, op 26 jan te Ingooigem, op 14 feb te Hoogstraten/Wortel, op 14 feb en 19 feb te Kalmthout, op 16 feb te Zonhoven, op 18 en 28 feb te Veurne, op 22 feb te Brecht en op 26 en 28 feb te Oostende resp. 2 en 3 ex.. Op een aantal traditionele en minder traditionele locaties waren er frequente waarnemingen van in totaal 6-16 overwinterende exemplaren: in de periode 1 dec-1 feb 1-4 ex. te Zeebrugge-Achterhaven, de hele periode december-februari 1-2 ex. in Noord-Oost-Vlaanderen te Moerbeke, Sint-Margriete, Assenede en Sint-Jan-in-Eremo, de hele periode december-februari 1-3 ex. in het Linkerscheldeoever-gebied te Beveren, de hele periode december-februari 1-3 ex. in

de IJzervallei in de omgeving van Diksmuide w.o. 1 ♂, in december-januari 1-2 ex. te Uitkerke, de hele periode december-februari 1-2 ex. te Antwerpen Rechteroever w.o. 1 ♂ en de hele maand december te Wintam-Noordelijk Eiland. Het merendeel van de exemplaren die op leeftijd werden gebracht betrof vogels in vrouwtjeskleed. Mannetjes werden gesignaleerd op 6 dec te Uitkerke 1 3KJ, op 7 dec te Zeebrugge-Achterhaven, op 9 dec en 5 jan te Dilsen-Stokkem, op 6 jan te Sint-Jan-in-Eremo, op 11 jan en 6 en 28 feb te Antwerpen-R.O., op 18 jan te Kieldrecht, op 31 jan te Zuienkerke, op 8 feb en 15 feb te Diksmuide, op 27 feb te Kieldrecht en op 28 feb te Oostende. Winterwaarnemingen van Bruine Kiekendieven in Vlaanderen hebben normaliter vrijwel uitsluitend betrekking op exemplaren in vrouwtjeskleed. In de besproken periode werden uitzonderlijk veel waarnemingen van mannetjes verricht, met daarbij onder meer een overwinterende vogel te Antwerpen-R.O. De exemplaren vanaf half februari zullen vermoedelijk wel in grote mate betrekking hebben op vroege voorjaarstrekkers.

Opmerkelijke aantallen **Blauwe Kiekendieven** *Circus cyaneus* (8 of meer exemplaren) werden genoteerd op enkele slaappleaatsen in de provincies West-Vlaanderen en Oost-Vlaanderen: in het Noord-Oost-Vlaamse Krekengebied op 3 en 21 dec en 18 feb telkens 8 ex., in de IJzervallei op 26 en 28 dec, 2 en 18 jan en 7, 15, 23, 24 en 28 feb resp. 8, 8 (1 ♂ + 7 ♀♀), 12, 13, 9, 15, 22, 15 en (maar liefst!) 32 ex. en op 5 feb te Sint-Denijs 8 ex.

Er waren uitzonderlijke wintermeldingen van **Visarenden** *Pandion haliaetus* op 27 dec te Doel-Doelpolder, op 30 dec te Antwerpen-R.O. en op 25 jan te Sint-Margriete. Eind februari werden nog twee exemplaren waargenomen, die vermoedelijk veeleer vroege doortrekkers waren: op

Arendbuizerd *Buteo rufinus*. 28 dec 2008, Doel (O) (Foto: Raymond de Smet)

20 feb te Kruikebeke en op 26 feb te Opwijk. De **Arendbuizerd** *Buteo rufinus* (BAHC) die vanaf 19 okt pleisterde te Doel werd daar gedurende de hele periode gezien, tot in maart. Zie ook het seizoenoverzicht van het najaar van 2008 in het vorige nummer van *Natuur.oriolus* en het artikel van Kenny Hessel over deze waarneming in *Natuur.oriolus* 74 (4): 150-154.

Ruigpootbuizerds *Buteo lagopus* (BAHC) werden waargenomen op 7 dec te Wijtschate 1 juv., op 11 dec te Woumen 1 juv., op 14 dec te Bassevelde, op 26 dec te Dranouter, op 4 jan te Gijzelbrechtegem 1 ad., op 7 jan te Herenthout 1 ad., op 11 jan te Zulte 1 ad., op 17 en 29 jan te Kieldrecht 1 subad., op 17 jan te Zuienkerke, op 18 jan te Boorseme, op 8 feb te Halen, op 21 feb te Schelderode en op 28 feb te Zeebrugge-De Fonteintjes 1 ad. ♀.

Drie exemplaren werden gedurende enige tijd pleisterend waargenomen: van 6 tot 23 feb te Woumen 1 ad. ♀, van 11 jan tot 1 maa te Knokke-Het Zwin 3KJ ♂ en van 4 tot 8 feb te Merelbeke 3KJ

♀. Met een totaal van drie overwinterende vogels en daarnaast 14 losse waarnemingen uit 13 gemeenten, was de winter 2008-2009 met ruime voorsprong de tweede beste winter sinds 1995-1996.

In de periode december-februari werden **Smellekens** *Falco columbarius* waargenomen in 57 gemeenten (zie kaart 6). De winter 2008-2009 is daarmee één van de beste winters van de afgelopen tien jaar voor deze soort.

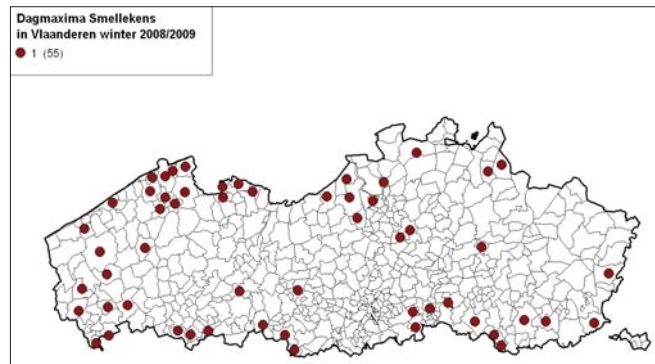
Op 15 feb was er een waarneming van een juveniele **Giervalk** *Falco rusticolus* (BAHC) te Sint-Margriete. Ondanks zoekwerk kon deze vogel jammer genoeg niet worden teruggevonden.

Slechtvalken *Falco peregrinus* blijven op heel wat plaatsen in Vlaanderen een normale verschijning tijdens de winter. Van tenminste 125 locaties werden waarnemingen doorgegeven, maar dit is ongetwijfeld slechts een indicatief minimum voor de huidige ruime verspreiding van de soort in Vlaanderen.

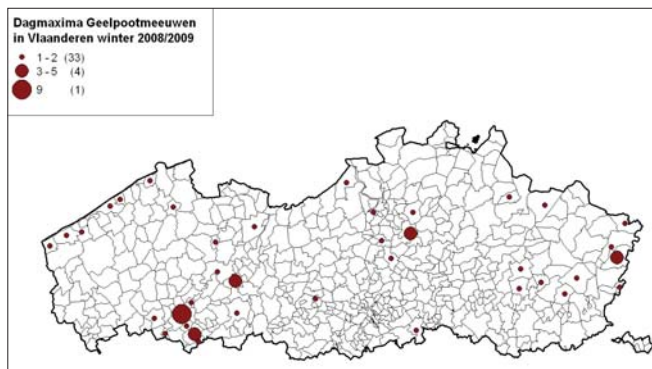
Vermeldenswaard is het ad. ♀ **Mediterrane Slechtvalk** *Falco p. brookei* (BAHC) dat op

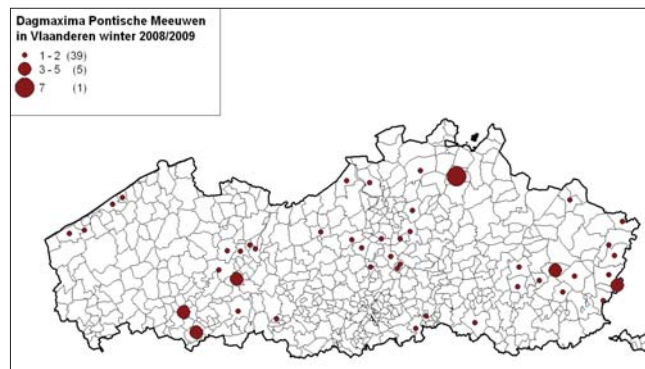
Ruigpootbuizerd *Buteo lagopus*. ♂. 14 feb 2009, Knokke-Het Zwin (W) (Foto: Johan Buckens)

Kaart 6: dagmaxima Smelleken *Falco columbarius* winter 2008/2009

Kaart 7: dagmaxima Geelpootmeeuw *Larus michahellis* winter 2008/2009

Kaart 8: dagmaxima Pontische Meeuw *Larus cachinnans* winter 2008/2009

18 okt werd gefotografeerd te Etterbeek en aldaar werd waargenomen tot 18 nov.

KRAANVOGELS

In januari werden overtrekkende **Kraanvogels** *Grus grus* genoteerd op 1 jan te Bree 20 ex., op 3 jan te Scherpenheuvel 15 ex., op 6 jan te Meeuwen-Gruitrode 59 ex. en op 25 jan te Glabbeek 69 ex. Van 10 t/m 20 jan pleisterde 1 ex. te Lanaken.

STELTLOPERS

Het hoogste winteraantal **Kluten** *Recurvirostra avosetta* betrof 204 ex. op 26 dec te Zandvliet-Groot Buitenschoor.

De enige **Bontbekplevier** *Charadrius hiaticula* voor het binnenland werd gezien op 11 jan te Doel-Doelpolder.

Een **Aziatische Goudplevier** *Pluvialis fulva* (BAHC) werd ontdekt op 30 dec te Nieuwpoort-IJzermonding, en was ook 's anderendaags nog te zien.

Binnenlandwaarnemingen van solitaire **Zilverplevieren** *Pluvialis squatarola* werden verricht op 7 dec te Rotem-Bichterweerd en op 10 jan te Doel-Schor Oude Doel met vermoedelijk dezelfde vogel op 11 jan te Zandvliet-Groot Buitenschoor. Op 17 jan werden 2 ex. gezien te Lillo-Galgenschoor. Eind februari werden enkele opvallende aantallen overtrekkende **Kieviten** *Vanellus vanellus* opgemerkt, met op 21 feb 1.164 ex. over Zeebrugge-De Fonteintjes en 2.166 ex. over Relegem/Asse-Kruiskouter, op 26 feb 1.766 ex. over Zeebrugge-De Fonteintjes, 4.555 ex. over Lier-Anderstad en 1.117 ex. over Tienen-bezinkingsputten en op 28 feb 1.923 ex. over Huldenberg.

Een **Kanoet** *Calidris canutus* op 3 jan te Doel-Doelpolder betrof de enige waarneming in het binnenland.

Binnenlandwaarnemingen van **Drieteenstrandlopers** *Calidris alba* waren er op 27 dec te Doel-Schor Oude Doel 1 ex. en op 24 jan te Tienen-bezinkingsputten 2 ex.

Kleine Strandlopers *Calidris minuta* werden gezien op 8 jan te Doel-Paardenschor en op

29 jan te Doel-Schor Oude Doel.

Krombekstrandlopers *Calidris ferruginea* werden opgemerkt op 10 dec te Doel-Schor Oude Doel, op 8 jan te Doel-Paardenschor en te Oostende 3 ex. Een minder zekere waarneming was er op 30 jan te Oostende-Zoutekreek.

Grote groepen **Bonte Strandlopers** *Calidris alpina* werden traditioneel gezien te Nieuwpoort-IJzermonding met maxima van 1.390 ex. op 31 dec, 1.740 ex. op 17 jan en 1.000 ex. op 3 feb.

Tijdens de winter werden minstens 96 **Bokjes** *Lymnocyptes minimus* geteld op 53 verschillende locaties met een max. van 5 ex. op 24 dec te Brussel.

Er waren drie meldingen van **Grutto's** *Limosa limosa*: op 14 dec te Zeebrugge-Achterhaven, op 18 jan te Nieuwpoort-IJzermonding en van 20 tot 29 jan te Doel-Schor Oude Doel.

Een **IJslandse Grutto** *Limosa l. islandica* werd gezien op 28 feb te Kieldrecht-Puttenplas.

Grote groepen **Wulpen** *Numenius arquata* werden geteld op de slaapplaatsen op 31 jan te Nieuwpoort-IJzermonding 2.550 ex. en te Zeebrugge-Achterhaven 1.436 ex. en op 14 feb te Eernegem 1.132 ex. en op 20 feb pleisterden 1000 ex. in de Uitkerkse Polder te Blankenberge.

Aan de kust overwinterden heel wat **Zwarte Ruiters** *Tringa erythropus* en werden max. 34 ex. geteld te Zeebrugge-Herdersbrug op 28 dec. Elders aan de kust werden de volgende plaatsmaxima genoteerd: Knokke-Het Zwin (1), Knokke-Nieuwe Vrede (1), Zeebrugge-Hoge Noen (6), Zeebrugge-Westdam (1), Uitkerkse Polder (15), Damme (1), Oudenburg (3), Oostende-Oosterstaketsel (1), Oostende-Zoutekreek (4) en Nieuwpoort-IJzermonding (2). Uit het binnenland werd slechts 1 ex. gemeld van 14 dec tot 1 jan te Kieldrecht-Puttenplas.

Van de **Groenpootruiter** *Tringa nebularia* werd enkel 1 ex. gezien op 23 dec te Knokke-

Het Zwin.

De grootste winterconcentraties **Witgatjes** *Tringa ochropus* werden gezien op 7 dec te Heusden-Zolder 10 ex., op 21 dec te Tienen-bezinkingsputten 14 ex. en op 22 dec te Heist-kleiputten 7 ex.

Oeverlopers *Actitis hypoleucos* werden op niet minder dan 27 plaatsen waargenomen en dit van 3 tot 7 dec te Zeebrugge-Hoge Noen, op 3 dec te Bocholt, op 6 dec te Spiere-Helkijn, op 7 dec te Desselgem, van 7 tot 20 dec te Mechelen, op 13 dec te Lille-Visbeekvallei, op 14 dec te Evergem en Wondelgem, van 15 tot 17 dec te Heffen, op 19 dec te Kruibeke, op 19 en 29 dec te Puurs, op 21 dec te Kinrooi, op 26 dec en 1 jan te Nieuwpoort-IJzermonding, op 27 dec te Kortrijk, op 29 dec te Zeebrugge-Herdersbrug, op 1 jan te Veurne en Steenkerke, op 3 jan te Kuurne, op 4 jan te Bornem, op 6 jan te Kinrooi, op 7 jan te Geel, van 7 tot 24 jan en op 28 feb te Doel-Schor Oude Doel resp. 3 en 2 ex., op 9 jan te Knokke-Het Zwin 3 ex., op 11 jan te Verrebroek-Verrebroekdok, op 11 en 14 feb te Zeebrugge/Dudzele resp. 2 en 1 ex., op 11 feb te Lillo-Fort 2 ex. en op 18 feb te Hulste/Bavikhove 2 ex.

In het binnenland liet een **Rosse Franjepoot** *Phalaropus fulicarius* zich uitstekend waarnemen te Wintam-Noordelijk Eiland/Kanaalzone van 24 tot 29 jan.

JAGERS, MEEUWEN en ALKACHTIGEN

Op 24 jan vloog een **Kleine Jager** *Stercorarius parasiticus* langs het Oosterstaketsel van Oostende.

Vanaf de kust werden deze winter geen **Grote Jagers** *Stercorarius skua* gemeld. Op zee vanaf het onderzoeksschip "De Zeeleeuw" werden volgende waarnemingen verricht: 3 ex op 16 en 17 dec, 4 ex op 29 jan en 1 ex op 25 feb, met ook nog een Noordzee-waarneming van 2 ex op 15 feb.

Zwartkopmeeuwen *Larus melanocephalus* werden tussen 1 dec en 15 feb gezien in De Haan (2), Wenduine, Koksijde, Oostende,

Moen, Evergem, Gent, Laarne, Nazareth, Wannegem-Lede, Antwerpen, Stabroek (2), Lommel, Ranst, Dilsen-Stokkem en Zonhoven.

In het binnenland werden 1stejaars **Dwergmeeuwen** *Larus minutus* gezien op 1 dec te Vilvoorde-insteekdok, op 12 en 19 dec te Nazareth-Callemoeie en van 18 t/m 24 dec te Kruishoutem.

Geelpootmeeuwen *Larus michahellis* waren aanwezig in 38 gemeenten (zie kaart 7) met max. resp. 4 en 9 ex. te Harelbeke-De Gavers op 3 en 23 dec en 4 ex. te Dilsen-Stokkem op 25 jan.

Pontische Meeuwen *Larus cachinnans* werden gezien in 45 gemeenten (zie kaart 8) met max. 4 ex. te Harelbeke op 23 dec, 4 ex. te Zonhoven op 25 en 26 jan en 7 ex. te Beerse op 24 jan.

Van 12 nov t/m 20 dec was een 1ste winter **Kleine Burgemeester** *Larus glaucooides* (BAHC) aanwezig in de buurt van het voormalige Oosterstaketsel van Oostende. Op 14 dec werden 2 1stewinter vogels waargenomen in de Vaargeul van Oostende.

Oostende was alweer dé plek voor **Grote Burgemeesters** *Larus hyperboreus*. "Jean" overwinterde voor de 12de opeenvolgende keer te Oostende, en dit tenminste tot 15 feb. Een 1stewinter vogel overwinterde in het Oostendse havengebied van 23 nov t/m 4 feb. Deze vogel kreeg van 9 t/m 18 jan het gezelschap van een tweede 1stewinter vogel en een 2dewinter vogel was aldaar aanwezig op 26 nov en 2 dec. Verder was er nog een langsvliegende 2dewinter vogel te Zeebrugge-De Fonteintjes op 16 feb.

In het diepere binnenland (provincies Antwerpen, Limburg en Vlaams-Brabant) waren er winterwaarnemingen van **Grote Mantelmeeuw** *Larus marinus* te Bornem (3), Niel, Lier, Duffel, Mechelen, Mol (2), Puurs, Ranst, Rumst (2), Schelle, Willebroek (2), Dilsen-Stokkem, Kinrooi (2), Maasmechelen, Boorseme, Kapelle-op-den-Bos en Vilvoorde.

Adulte **Drieteenmeeuwen** *Rissa tridactyla* werden gezien in het binnenland op 24 jan te Antwerpen-Straatsburgdok en op 24 en 25 jan te Liedekerke.

Op het Belgisch deel van de Noordzee overwinterden deze winter slechts matige aantallen alkachtigen. Vanop "De Zeeleeuw" werden maximaal 347 **Zeeoeten** *Uria aalge* en 87 **Alken** *Alca torda* geteld op resp. 29 en 30 jan.

Op de Noordzee werden **Papegaiduikers** *Fratricula arctica* (BAHC) gemeld vanaf "De Zeeleeuw" op 30 jan en tijdens een "Ostend Pelagic" op 22 feb.

OVERIGE NIET-ZANGVOGELS

Een immatuur ♂ **Sneeuwuil** *Bubo scandia-*

Kleine Burgemeester *Larus glaucooides*. 1stewinter. 12 dec 2008, Oostende (W)
(Foto: Kris De Rouck)

cus (BAHC) overwinterde in de Uitkerkse Polder te Uitkerke van 19 nov t/m 13 maa. Er werden in totaal een 30-tal **Velduilen** *Asio flammeus* waargenomen in Vlaanderen op 19 verschillende plaatsen (zie kaart 9), met als uitschieter max. 6 ex. in de Uitkerkse Polder.

Op 11 dec pleisterde een **Hop** *Upupa epops* te Koksijde.

Waarnemingen van **Middelste Bonte Spechten** *Dendrocopos medius* werden ontvangen uit Aalter, Bierbeek, Bilzen, Borgloon, Bree, De Panne, Haasrode, Holsbeek, Ichtegem, Itterbeek, Lanaken, Lille, Londerzeel, Malle, Mol, Pulle, Ruij, Sint-Amands, Sint-Truiden, Tervuren, Ukkel, Veerle, Vleteren, Vorselaar en Zonhoven.

ZANGVOGELS

Overwinterende groepjes **Boomleeuweriken** *Lullula arborea* (>10 ex.) werden op verschillende plaatsen opgemerkt: op 7 dec 19 ex. te Gierle, op 13 dec en 1 jan resp. 30 en 27 ex. te Poederlee, op 18 dec en 28 jan resp. 23 en 10 ex. te Vorselaar, op 28 dec 25 ex. te Herentals, op 8 jan 14 ex. te Waarschoot, op 11 jan 21 ex. te Antwerpen-Kabeljauwpolder en 13 ex. te Zeebrugge-Baai van Heist, op 18 feb 11 ex. te Kortrijk, op 26 feb 19 ex. te Lier-Anderstad en op 28 feb 22 ex. te Wetteren.

Grote aantallen **Waterpiepers** *Anthus spinoletta* waren aanwezig op 7 dec te Idegem-Dendervallei 60 ex., op 18 jan en 29 maa te Diksmuide-omgeving Blankaart resp. 100 en 79 ex., op 22 feb te Geraardsbergen-Boelaremeersen 55 ex., op 28 feb en 15 maa te Lier-Anderstad resp. 54 en 57 ex., op 1 maa te Moerbeke-Markvallei

70 ex. en op 30 maa te Genk/Bokrijk 67 ex. In het binnenland werden **Oeverpiepers** *Anthus petrosus* gezien te Doel-Doelpolder op 3 dec, 10 en 12 jan en 7 en 28/29 maa resp. 1, 1, 1, 2 en 20 ex.(!), te Sint-Jan-in-Eremo-Oostpolderkreek op 13 dec, te Verrebroek-Verrebroekdok op 3 jan, te Kluisen-Spaarbekken op 3, 5, 6, 8 en 14 jan resp. 1, 2, 3, 1 en 1 ex. en op 23 en 24 feb te Lier-Anderstad.

Opvallende slaapplekken van **Witte Kwikstaarten** *Motacilla alba* waren aanwezig te Kortrijk met ca. 500 ex. op 29 nov en te Laken met 240 ex. op 25 dec.

Overwinterende **Rouwkwikstaarten** *Motacilla alba yarrellii* werden genoteerd te Kortrijk van 3 dec tot 27 maa met max. 8 ex. en te Zwevegem van 12 dec tot 22 feb met max. 3 ex. Elders waren er winterwaarnemingen op 27 dec te Heestert, op 4 jan te Watervliet, op 9 en 11 jan te Vilvoorde 1 ♂, op 10 jan te Nieuwpoort-IJzermond, op 21 jan te Oostende-Nieuwe Koerswijk, op 29 jan te Relegem-Kruiskouter, op 14, 26 en 28 feb te Oostende-Zoutekreek max. 2 ex. en op 26 feb te Oudenburg-Polder Straatkreek.

Er was wel geen invasie van **Pestvogels** *Bombicilla garrulus* maar niettemin werden toch een 60-tal vogels waargenomen op een 25-tal plaatsen en dit op 2 nov te Tienen 1 ♂ en te Harelbeke-De Gavers 1 ex., op 21 nov te Wuustwezel 4 ex., op 26 nov te Kalmthout, op 30 nov te St-Truiden/Brustem, op 3 dec te Lokeren, op 7 dec te Koksijde-Doornpanne 2 ex., op 12 en 13 dec te Heist 1 ♂, op 13 dec te Sint-Joris-Winge 4 ex., op 22 dec te Begijnendijk, op 1 en 3 jan te Bocholt 1 ♂, op 26 en 27 dec te

Velduil *Asio flammeus*. 2 feb 2009, Uitkerkse Polder (W)
(Foto : Jean Van Holen)

Velduil *Asio flammeus*. 30 maa 2009, Uitkerkse Polder (W)
(Foto : Joost Schamp)

De Pinte resp. 5 en 7 ex., op 3 jan te Attenrode 1 ex., te Bree 1 ♂, te Glabbeek/Bunsbeek 1 ex. en te Turnhout 4 ex., op 6 jan te Maasmechelen, op 7 en 9 jan te Binkom resp. 2 en 1 ex., op 8 jan te Bornem, op 9 jan te Nieuwerkerken 2 ex. en te Diest-Webbekoms Broek 6 ex., op 10 jan te Boorseme, op 11 jan te Halle 2 ex., op 15 jan te Oosterzele 5 ex., op 25 jan te Kortenaak en op 5 maa te Zaventem.

Opmerkelijk was de waarneming van een **Waterspreeuw** *Cinclus cinclus* ssp. (BAHC) te De Panne-Adinkerke op 2 nov.

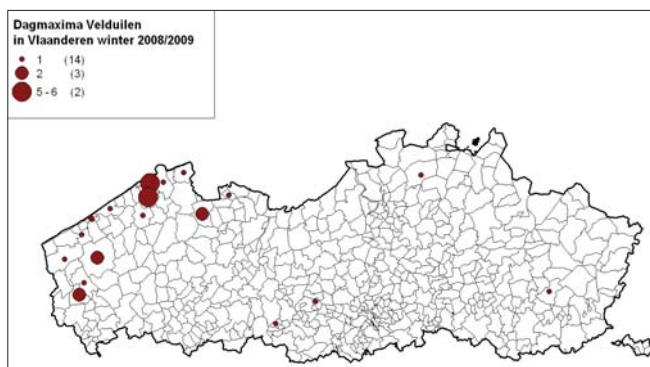
Er waren heel wat winterwaarnemingen van **Zwarte Roodstaarten** *Phoenicurus ochruros* en dit op de volgende 30 plaatsen met vermelding van het dagmaximum indien > 1 ex.: Heist-Baai, Zeebrugge-Oostdam, De Haan, Oostende-stad, Oostende-Oosterstaketsel, Oostende-Havengebied, Diksmuide, Petegem-aan-

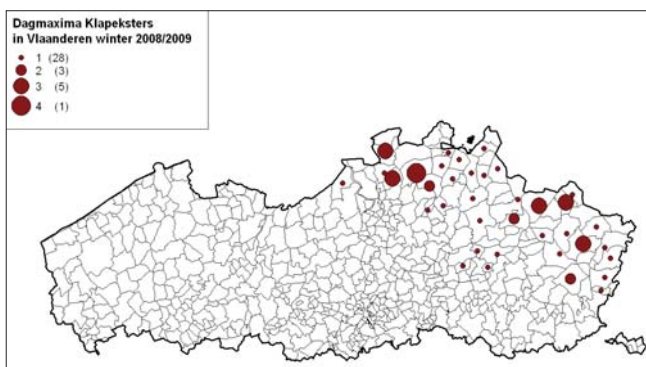
Sneeuwuil. *Nyctea scandiaca*. immatuur ♂. 12 dec 2008, Uitkerkse Polder (W) (Foto: Kris De Rouck)

de-Leie, Kaprijke, Heestert, Zelzate, Oostakker, Hamme, Boekhoute, Beveren-Havengebied Zuid (2), Doel-Doelpolder (4), Kieldrecht-Havenvlakte (2), Verrebroek-Zuidelijke bufferzone, Verrebroek-Verrebroekse Blikken, Zandvliet, Antwerpen/Oorderen, Brasschaat, Lier, Waarschoot, Erps-Kwerps, Vilvoorde, Brussel, Hasselt, Genk en Bocholt/Kaulille.

Overwinterende **Roodborsttapuiten** *Saxicola torquata* werden waargenomen op volgende 28 locaties (met vermelding van het dagmaximum indien > 1 ex.): Aalbeke, Aalst (3), Arendonk-Brakeleer, Beveren-Havengebied Zuid, Blankenberge-Uitkerkse Polder (min. 3), Bocholt/Reppel, Bornem, Brecht-Groot Schietveld, De Panne-De Westhoek (2), Geel-Zammelsbroek, Gingelom, Herk-de-Stad-Schulensbroek (2), Hoogstraten/Wortel, Kalmthout, Lier, Lommel-De Maai, Maasmechelen-Maaswinkel, Nieuwpoort-IJzermondong,

Kaart 9: dagmaxima Velduil *Asio flammeus* winter 2008/2009

Kaart 10: dagmaxima Klapekster *Lanius excubitor* winter 2008/2009

Oostende-Nieuwe Koerswijk, Oostende-Weiden Luchthaven, Retie-Prinsenpark, Vorselaar-Aa-vallei, Wilskerke, Woumen-Ijzerbroeken, Wuustwezel (4), Zeebrugge-Achterhaven (3), Zemst, Zillebeke-Bollaertvalle en Zuienkerke-Hoge Moere.

Gedurende de periode december-februari werden van 76 verschillende locaties waarnemingen van **Cetti's Zangers** *Cettia cetti* doorgegeven en werden enkel in de provincie West-Vlaanderen op 14 verschillende plaatsen **Graszangers** *Cisticola juncidis* gezien.

De **Provençaalse Grasmus** *Sylvia undata* (BAHC) die op 18 okt werd ontdekt, verbleef nog tot 1 feb op het strand van Heist.

Zwartkoppen *Sylvia atricapilla* werden op niet minder dan 29 verschillende plaatsen genoteerd tijdens de winter en dit in de volgende gemeenten, met vermelding van het dagmaximum indien > 1 ex.: Aalter, Brussel, De Panne, Elsene, Evere, Gent, Grobben-donk, Heverlee, Hove, Jette, Kessel-Lo, Knokke (3), Kortrijk, Kuringen, Lede, Mariakerke, Mechelen (3), Menen, Merelbeke, Puurs, Ravels, Ronse, Tervuren, Turnhout, Ukkel (2), Wemmel, Wervik, Wilrijk en Zeebrugge.

Baardmannetjes *Panurus biarmicus* werden gezien op de volgende 24 plaatsen met vermelding van het dagmaximum indien > 1

ex.: Knokke (3), Zeebrugge-Achterhaven (7), Blankenberge-Uitkerkse Polder (2), Oostende-Achterhaven, Diksmuide-De Blankaart (15), Stuivekenskerke-Viconia-kleiputten, Wortegem-Petegem (4), Zelzate-Callemansputten (14), Sint-Jan-in-Eremo (3), Lokeren-Molsbroek (6), Berlare, Doel-Schor Oude Doel (2), Doel-Paardenschor (3), Verrebroek-Verrebroekse Plassen, Kallo/Melsele-Groot Rietveld (2), Lillo (12), Zandvliet-Groot Buitenschoor, Lier-Anderstad (5), Hingene-Scheldeschorren (6), Wintam-Noordelijk Eiland (2), Tienen-bezinkingsputten (5), Liedekerke/Teralfene, Diest (4), Genk-De Maten (4) en Zonhoven-Wijvenheide (2).

Staartmezen *Aegithalos caudatus* met kenmerken van **Witkopstaartmezen** *Aegithalos c. caudatus* (BAHC) werden gezien op 26 nov te Schulen, op 20 jan te Geel-Zammelsbroek, op 25 jan te Heers, op 15 feb te Hoogstraten/Wortel, op 6 maa te Lede 2 ex. en op 31 maa te Schoten.

Taigaboombkruipers *Certhia familiaris* werden waargenomen op 31 dec te Erpe-Mere, op 29 jan te Edegem en op 31 maa te Sint-Martens-Voeren.

Een late **Buidelmees** *Remiz pendulinus* was aanwezig op 21 dec te Koksijde.

Klapeksters *Lanius excubitor* waren tijdens de winter aanwezig in 37 gemeenten (zie

kaart 10) met maximum 4 ex te Brecht-Groot Schietveld.

De **Notenkraker** *Nucifraga caryocatactes* (BAHC) die sinds 27 okt werd waargenomen te Haasrode werd aldaar het laatst opgemerkt op 2 dec.

Kauwen *Corvus monedula* met kenmerken van **Russische Kauw** *Corvus m. soemmerringii* werden waargenomen te Kapelle-op-den-Bos op 14, 18 en 25 jan resp. 5, 1 en 1 ex., te Aalter op 25 jan en te Watervliet op 22 feb.

Bonte Kraaien *Corvus corone cornix* blijven een zeldzaamheid en waren aanwezig op 4 en 5 dec te Rotem-Bichterweerd, op 20 dec te Sint-Laureins, op 26 dec te Landen en op 8 feb te Lille.

Raven *Corvus corax* werden gezien op 9 jan te Mol en op 21 en 28 feb over de Maatheide te Lommel.

Van 9 plaatsen werden waarnemingen van **Europese Kanarie** *Serinus serinus* gemeld en dit op 3 en 12 dec en 6 jan te Zwevegem, op 7 dec en 6 feb te Kortrijk, op 12 dec te Mol/Rauw, op 20 dec te Ronse, op 17 jan te Sint-Denijs 1 ♂ en te Spiere 1 ♂, van 17 jan tot 28 feb te Hasselt 1 ♂ en op 24 feb te Walem.

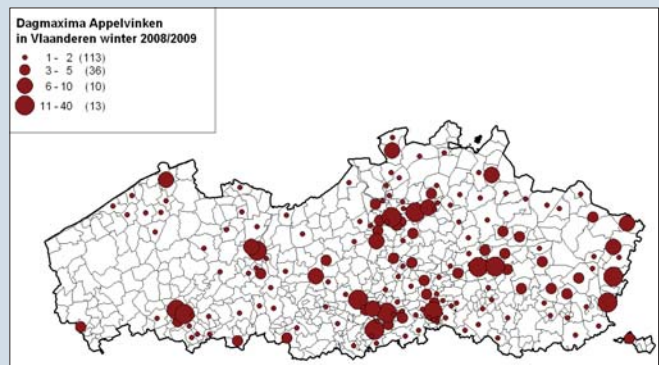
Er waren slechts 2 waarnemingen van **Fraters** *Carduelis flavirostris*: op 18 jan te Zeebrugge-Oostdam 2 ex en op 28 feb over

Appelvink *Coccothraustes coccothraustes*. 3 jan 2009, Kalmthout (A) (Foto: Glenn Vermeersch)

Opmerkelijke winteraantallen van Appelvink

Na een opvallende najaarsinflux werden ook tijdens de winter nog hoge aantallen Appelvinken *Coccothraustes coccothraustes* gemeld in geheel Vlaanderen. Van december t/m maart werd in totaal ca. 650 ex. waargenomen in niet minder dan 172 gemeenten (zie kaart 11), met als hoogste dagaantallen 40 ex te Sint-Lambrechts-Woluwe op 26 jan en 36 ex te Gent-Blaarmerse op 4 feb. Het laatste decennium waren er influxen tijdens de winter 2001/2002 met ca. 140 ex. op 38 plaatsen en tijdens de winter 2005/2006 met ca. 400 ex. op een 60-tal plaatsen. Deze winterpiek betreft dus de grootste van de laatste 10 jaar en tevens één van de belangrijkste van deze soort tot nu toe in Vlaanderen.

Kaart 11: dagmaxima Appelvink *Coccothraustes coccothraustes* winter 2008/2009

Cirlgors *Emberiza cirlus*. ad. ♂. 11 jan 2009, Doel (O) (Foto: Luuk Van Oerle)

Bredene-Spanjaardduinen 9 ex.

De opmerkelijke doortrek van **Grote Barmsijzen** *Carduelis f. flammae* eind november liet zich ook opmerken tijdens de winter met de volgende groepsmaxima van > 100 ex.: Broechem (200), Koksijde (120), Lier-Anderstad (345), Lokeren-Molsbroek (260), Mariakerke-Bourgoyen (150), Puurs (180) en Ruisbroek (140).

Na 3 ringvangsten eind november was er ook nog een ringvangst van een

Witsluitbarmsijns *Carduelis hornemanni* (BAHC) op 1 dec te Antwerpen/Oorderen-De Kuifeend.

Een mogelijke **Grote Kruisbek** *Loxia pytyopsittacus* (BAHC) werd op 17 jan samen met gewone **Kruisbekken** *Loxia curvirostra* gemeld te Veerle.

Op 22 dec werden 3 **Noordse Goudvinken** *Pyrrhula p. pyrrhula* gezien te Zichem. Op 25 jan werd een 'trompetter' opgemerkt te Dilsen-Stokkem en op 30 jan werden 4 ex

gezien te Wortel.

Ijsgorzen *Calcarius lapponicus* werden gezien op 1 dec te Moortsele, op 9 dec te Kieldrecht, op 14 dec te Koksijde, op 6 jan te Dilsen-Stokkem, op 8 jan te Waarschoot 1 ad. ♂, op 10 feb te Ingooigem en op 21 feb te Lommel-Maatheide.

Een grote groep **Sneeuwgorzen** *Plectrophenax nivalis* overwinterde van 7 dec tot 24 jan te Heist-Baai/Zeebrugge-Voorhaven, met max. 90 ex op 14 dec. Verder waren er waarnemingen te Oostende op 2, 6, 14 en 25 dec resp. 8, 16, 15 en 1 ex., te Zeebrugge-Achterhaven op 4 jan, te Knokke-Het Zwin op 10 en 13 dec en 16, 18 en 24 jan en 14 feb resp. 3, 2, 4, 12, 1 en 2 ex., te Bredene op 12 dec en 13 en 17 jan resp. 2, 3 en 3 ex., te De Panne-Westhoek op 14 dec 15 ex., te Koksijde op 1, 2, 11 en 12 jan resp. 3, 3, 2 en 2 ex. en te Westende op 25 maa 1 ♀.

Grote groepen **Geelgorzen** *Emberiza citrinella* werden gemeld op 7 dec en 9 jan te Meensel resp. 160 en 250 ex., op 28 dec en 10 jan te Zoutleeuw 120 ex., op 4 jan te Sint-Truiden 120 ex., op 8 jan te Tienen 200 ex., op 11 en 12 jan te Leefdaal resp. 100 en 150 ex. en op 11 en 18 jan te Hoegaarden resp. 200 en 110 ex.

Een ♂ **Cirlgors** *Emberiza cirlus* (BAHC) werd op 12 dec ontdekt te Doel-Doelpolder en verbleef aldaar tot 18 jan.

Een 2 KJ **Dwerggors** *Emberiza pusilla* (BAHC) werd op 5 jan geringd te Antwerpen/Berendrecht. Een tweede ex werd op 28 jan ontdekt te Verrebroek en werd daar op 31 jan en 1 feb nog waargenomen.

ZEKERE en MOGELIJKE ONTSNAPTE en/of VERWILDERDE SOORTEN HYBRIDEN KLEURAFWIJKINGEN

Uitkerkse Polder, 20 jaar natuureservaat

Dit lustrumboek van de Uitkerkse Polder is in de eerste plaats geschreven voor de vele natuurliefhebbers die in de voorbije jaren het project steunden.

Het bevat uitgebreide informatie over het natuureservaat, waarom het werd opgericht, het gevoerde beheer, de samenwerking met de landbouwers, de uitgevoerde natuurontwikkelingswerken, de resultaten van dat alles maar ook de knelpunten kortom het hele verhaal van het tot stand komen van dit prachtige natuurgebied.

Het boek telt 170 bladzijden, de auteur is John Van Gompel (Natuurpunt) en het is opgesmukt met prachtige foto's van natuurfotograaf Misjel Decler (Vilda).

Verkrijgbaar in de natuur.winkel. Prijs: euro 23 (niet leden euro 25,55)